

ДЕРЖАВНА СЛУЖБА УКРАЇНИ З НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЙ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ УКРАЇНИ

Навчально-науковий інститут оперативно-рятувальних сил

Кафедра психології діяльності в особливих умовах

Тетяна ЧЕРЕДНИЧЕНКО

ПАТОЛОГІЧНА ТА КЛІНІЧНА ПСИХОЛОГІЯ

Методичні вказівки до виконання контрольної роботи
для здобувачів заочної форми навчання першого
(бакалаврського) рівня вищої освіти
спеціальності 053 «Психологія»
освітньо-професійна програма – Екстремальна та кризова психологія

Черкаси – 2025

УДК 159.98:331
ББК 88.4
К 18

Розглянуто та схвалено на засіданні кафедри психології діяльності в особливих умовах навчально-наукового інституту оперативно-рятувальних сил Національного університету цивільного захисту України (протокол № ____ від _____ 2025 року).

Чередниченко Т.В.

Патологічна та клінічна психологія: [методичні вказівки до виконання контрольної роботи для здобувачів заочної форми навчання першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, спеціальності 053 «Психологія»] / Т.В. Чередниченко. Черкаси : НУЦЗ України, 2025. 23 с.

У методичних вказівках викладені навчально-методичні матеріали, необхідні для самостійного виконання контрольної роботи з дисципліни «Патологічна та клінічна психологія» здобувачами заочної форми навчання першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 053 «Психологія».

УДК 159.98:331
ББК 88.4
К 18

© Чередниченко Т.В.
© Національний університет
цивільного захисту України, 2025

ВСТУП	3
ОРГАНІЗАЦІЙНО-МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СЛУХАЧА.....	4
ФОРМИ І МЕТОДИ ПОТОЧНОГО ТА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ	5
ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ЗАСВОЄННЯ ЗНАНЬ СЛУХАЧІВ.....	5
ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ	5
ВИМОГИ ДО ОФОРМЛЕННЯ КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ ТА ВИБОРУ ВАРІАНТУ	7
ЗАВДАННЯ ДЛЯ ВИКОНАННЯ КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ.....	10
СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	17
ДОДАТКИ.....	20

ВСТУП

Методичні вказівки з навчальної дисципліни «Патологічна та клінічна психологія» адресовано слухачам заочної форми навчання першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 053 «Психологія».

Представлений посібник складається з п'яти розділів, списку рекомендованої літератури та додатків. У посібнику викладено матеріали, необхідні для самостійного виконання контрольної роботи з дисципліни «Патологічна та клінічна психологія», подано інформацію щодо організаційно-методичного забезпечення самостійної роботи слухача, форм і методів поточного та підсумкового контролю, оцінювання результатів засвоєння знань слухачів, вимоги до оформлення контрольної роботи та вибору варіанту, теоретичні питання для виконання контрольної роботи. У необхідному об'ємі вказано базову та допоміжну літературу.

Завдання, що становлять зміст контрольної роботи слухача, охоплюють усю теоретичну структуру курсу дисципліни, і сформульовані так, що повною мірою дають змогу перевірити, як слухачі засвоїли знання щодо структури порушень психічної діяльності особистості та закономірності її розпаду в співставленні з нормою, розвиток здатності до самостійного оволодіння психологічними знаннями, формування навичок творчого мислення та професійного саморозвитку.

Кожен варіант контрольної роботи містить два питання. Усі варіанти рівнозначні за своєю складністю і потребують застосування широкого діапазону знань, спрямовані не на просте відтворення окремих аспектів тієї чи іншої проблеми, а вимагають активізації мисленєвої діяльності слухачів.

ОРГАНІЗАЦІЙНО-МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СЛУХАЧА

Самостійна робота слухача, відповідно до Державних стандартів освіти, повинна становити не менш як 50% часу, передбаченого для виконання основної освітньої програми з урахуванням рекомендацій Міністерства освіти і науки України щодо кількості годин аудиторних занять на тиждень.

Головною метою самостійної роботи слухача є формування його пізнавальної активності, засвоєння ним основних умінь та навичок роботи з навчальними матеріалами, поглиблення та розширення вже набутих знань, підвищення рівня організованості.

Основними завданнями самостійної роботи слухача є засвоєння в повному обсязі основної освітньої програми та послідовне вироблення навичок ефективної самостійної професійної (практичної й науково-теоретичної) діяльності на рівні встановлених стандартів.

Зміст самостійної роботи слухача визначається навчальною програмою вивчення дисципліни, завданнями та рекомендаціями викладача.

Обсяги самостійної роботи окремого слухача можуть значно виходити за межі навчальної програми, якщо це зацікавило його і у нього виникло бажання (потреба) у поглибленні та розширенні знань з даної навчальної дисципліни.

Самостійна робота слухачів охоплює: підготовку до аудиторних занять; виконання завдань з навчальної дисципліни протягом семестру; самостійну роботу; підготовку до всіх видів контрольних випробувань тощо.

Самостійному вивченню слухачами курсу чи окремих його тем передують оглядові лекції, на яких розглядаються завдання та послідовність вивчення курсу, найбільш важливі та проблематичні аспекти дисципліни, особливості їхнього вирішення у сучасних умовах глобалізації освітньої діяльності.

ФОРМИ І МЕТОДИ ПОТОЧНОГО ТА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

Під час проведення семінарських занять перевіряється засвоєння матеріалу, викладеного в лекції та індивідуальна робота здобувачів під час самопідготовки. До контрольних заходів відносяться поточний і підсумковий контроль.

Поточний контроль здійснюється під час проведення семінарських занять і має на меті перевірку рівня підготовленості здобувача до виконання конкретної роботи. Форма проведення поточного контролю під час навчальних занять і система оцінювання рівня знань визначаються кафедрою.

Підсумковий контроль проводиться з метою перевірки рівня засвоєння здобувачами тем, передбачених програмою дисципліни «Патологічна та клінічна психологія». Форма підсумкового контролю – іспити.

ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ЗАСВОЄННЯ ЗНАНЬ СЛУХАЧІВ

Оцінювання результатів засвоєння знань слухачів здійснюється у такий спосіб і за такими критеріями: усне опитування; результати самостійної роботи (контрольна робота); результати іспитів.

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ

Академічна доброчесність – сукупність етичних принципів і визначених законами України «Про освіту», «Про вищу освіту» правил, якими мають керуватися учасники освітнього процесу під час навчання, викладання та провадження наукової (творчої) діяльності з метою забезпечення довіри до результатів навчання та/або наукових (творчих) досягнень.

Порушеннями академічної доброчесності для всіх учасників освітнього процесу вважаються:

академічний плагіат – оприлюднення (частково або повністю) наукових (творчих) результатів, отриманих іншими особами, як результатів власного дослідження (творчості) та/або відтворення опублікованих текстів (оприлюднених творів мистецтва) інших авторів без зазначення авторства;

фабрикація – вигадкування даних чи фактів, що використовуються в освітньому процесі або наукових дослідженнях;

фальсифікація – свідомо зміна чи модифікація вже наявних даних, що стосуються освітнього процесу чи наукових досліджень;

списування – виконання письмових робіт із залученням зовнішніх джерел інформації, крім дозволених для використання, зокрема під час оцінювання результатів навчання;

обман – надання завідомо неправдивої інформації щодо власної освітньої (наукової, творчої) діяльності чи організації освітнього процесу; формами обману є, зокрема, академічний плагіат, фабрикація, фальсифікація та списування;

хабарництво – надання (отримання) учасником освітнього процесу чи пропозиція щодо надання (отримання) коштів, майна, послуг, пільг чи будь-яких інших благ матеріального або нематеріального характеру з метою отримання неправомірної переваги в освітньому процесі;

необ'єктивне оцінювання – свідоме завищення або заниження оцінки результатів навчання здобувачів освіти; надання здобувачам освіти під час проходження ними оцінювання результатів навчання допомоги чи створення перешкод, не передбачених умовами та/або процедурами проходження такого оцінювання; вплив у будь-якій формі (прохання, умовляння, вказівка, погроза, примушування тощо) на науково-педагогічного працівника з метою здійснення ним необ'єктивного оцінювання результатів навчання.

Кожен здобувач вищої освіти повинен дотримуватися моральних норм, правил етичної поведінки та принципів і вимог академічної доброчесності.

У контрольній роботі не може бути академічного плагіату, фабрикації та фальсифікації.

Роботи, у яких виявлено факти порушення академічної доброчесності (наявність академічного плагіату, фабрикації, фальсифікації; присвоєння авторства на контрольну роботу, що виконана іншою особою; написання контрольної роботи на замовлення іншою особою), оцінюються у 0 балів. Інформація про виявлені порушення передається до комісії університету з академічної доброчесності.

За порушення академічної доброчесності до здобувачів вищої освіти можуть застосовуватися заходи академічного, дисциплінарного та виховного впливу відповідно до Кодексу академічної доброчесності.

ВИМОГИ ДО ОФОРМЛЕННЯ КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ ТА ВИБОРУ ВАРІАНТУ

Контрольна робота є самостійним видом роботи слухача, передбаченим навчальним планом вивчення курсу «Патологічна та клінічна психологія».

Контрольну роботу оформляють на аркушах формату А4 (210 × 297мм), за допомогою комп'ютерної техніки.

Контрольну роботу друкують через півтора інтервали, з розрахунку не більш 30 рядків на сторінці за умов рівномірного її заповнення та висотою літер і цифр не менш, ніж 1,8 мм (кегель 14).

Текст слід друкувати, витримуючи параметри сторінок: верхній, нижній береги – 20 мм, лівий – 30 мм, правий – 15 мм. Під час виконання роботи необхідно дотримуватися рівномірної щільності, контрастності й чіткості тексту.

Перед виконанням контрольної роботи необхідно ознайомитись з методичними вказівками, питаннями, передивитися записи, зроблені на лекціях.

На обкладинці необхідно вказати назву навчального закладу, факультету, предмету, що вивчається, шифр залікової книжки, прізвище, ім'я та по батькові слухача (Додаток А).

Під час виконання роботи необхідно спочатку записати питання, а потім дати на нього відповідь. Відповіді повинні бути конкретними, написані державною мовою, акуратно оформлені.

У тексті контрольної роботи обов'язкове посилання на літературні джерела, перелік яких наводиться у списку використаної літератури. У список літератури вносяться праці, з яких запозичуються цитати, думки, статистичні дані, на які робиться посилання.

У кінці роботи необхідно вказати перелік використаної літератури. Відомості про використану літературу необхідно подавати відповідно до вимог державного стандарту ДСТУ 8302:2015 «Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання». Приклади оформлення бібліографічного опису літератури наведені у додатку Б.

У роботі не допускається використання джерел інформації держави-агресора, а також джерел інформації, які опубліковані на окупованих територіях (в період окупації).

Виконана робота прикріплюється у Google Classroom відповідної дисципліни на перевірку у строк не менше, ніж за два тижні до початку екзаменаційної сесії.

Контрольна робота з дисципліни «Патологічна та клінічна психологія» складається з двох теоретичних питань.

Обов'язковими вимогами до теоретичних завдань є: повна відповідь на питання; посилання на літературні джерела та їхній список.

Здобувачі, які несвоєчасно завантажили контрольну роботу без поважних причин, на екзаменаційну сесію не викликаються.

Оцінюється робота з урахуванням глибини викладення матеріалу, самостійності виконання та вміння використовувати теоретичні знання на практиці. Відповіді на поставлені завдання здобувачів повинні відображати вільне володіння обсягом матеріалу, передбаченим програмою, зокрема, вміти застосовувати його на практиці (у вигляді наведення прикладів, розв'язання психологічних ситуацій тощо), оцінювати факти, явища, вільно висловлювати власні думки, самостійно оцінювати різноманітні явища та факти, виявляючи особисту позицію щодо них, вміло використовувати міжпредметні зв'язки.

Контрольна робота за модулем 1 оцінюється в діапазоні від 0 до 20 балів: вага одного правильно вирішеного теоретичного завдання становить 10 балів, максимальна кількість балів за правильне вирішення усіх теоретичних завдань становить 20 балів. При вирішенні даного завдання оцінюється глибина знань навчального матеріалу (до 10 балів); аргументованість відповіді (до 5 балів); чіткість та лаконічність відповіді (до 5 балів).

Критерії оцінювання знань здобувачів заочної форми навчання при виконанні модульної роботи 1 (оцінюється в діапазоні від 0 до 20 балів по 10 балів за питання):

10 балів – питання розкрито в повному обсязі, відповідь вірна, наведено переконливу аргументацію, використовуються професійні терміни, наявний творчий підхід.

9-8 бали – питання розкрито вірно, але обґрунтування відповіді недостатнє, професійна термінологія використана вірно.

7-6 бали – питання розкрито у цілому вірно, допущені помилки при аргументації, використана термінологія вірна.

5-4 бали – питання розкрито частково, допущені значні помилки при аргументації, використана термінологія плутана.

3-1 бал – питання розкрито на рівні окремих фрагментів, аргументація відсутня.

0 балів – питання не розкрито.

Контрольна робота за модулем 2 оцінюється в діапазоні від 0 до 30 балів: вага одного правильно вирішеного теоретичного завдання становить 10 балів, максимальна кількість балів за правильне вирішення усіх теоретичних завдань становить 30 балів. При вирішенні даного завдання оцінюється глибина знань навчального матеріалу (до 10 балів); аргументованість відповіді (до 10 балів); чіткість та лаконічність відповіді (до 10 балів).

Критерії оцінювання знань здобувачів заочної форми навчання при виконанні модульної роботи 2 (оцінюється в діапазоні від 0 до 30 балів по 10 балів за питання):

10 балів – питання розкрито в повному обсязі, відповідь вірна, наведено переконливу аргументацію, використовуються професійні терміни, наявний творчий підхід.

9-8 бали – питання розкрито вірно, але обґрунтування відповіді недостатнє, професійна термінологія використана вірно.

7-6 бали – питання розкрито уцілому вірно, допущені помилки при аргументації, використана термінологія вірна.

5-4 бали – питання розкрито частково, допущені значні помилки при аргументації, використана термінологія плутана.

3-1 бал – питання розкрито на рівні окремих фрагментів, аргументація відсутня.

0 балів – питання не розкрито.

Контрольна робота може бути незарахована у випадках:

- виконано не той варіант контрольної роботи;
- теоретичне завдання виконане з порушенням вимог до нього, в т.ч.

стосовно обсягу;

- не виконано або не вірно виконано одне із завдань.

Отримавши незараховану контрольну роботу, слухач зобов'язаний уважно ознайомитися із зауваженнями і внести в роботу відповідні зміни та доповнення, усунути вказані недоліки.

Вибір варіанту контрольної роботи

Варіант контрольної роботи визначається за двома останніми цифрами індивідуального плану здобувача у відповідності з таблицею 2. Наприклад, номер індивідуального плану 10045. Отже, варіант контрольної роботи – 45. За таблицею 2 визначаємо номери питань вказаного варіанту – 9, 19.

Для контрольної роботи за модулем 1 обираємо питання із переліку питань до контрольної роботи Модуль 1 Патопсихологія.

Для контрольної роботи за модулем 2 обираємо питання із переліку питань до контрольної роботи Модуль 2 Клінічна психологія.

Таблиця 2

Таблиця вибору завдань

		Остання цифра шифру індивідуального плану									
		0	1	2	3	4	5	6	7	8	9
Передостання цифра шифру індивідуального плану	0	1, 46	2, 57	3, 89	4, 60	5, 79	6, 54	7, 78	8, 77	9, 53	10, 80
	1	11, 88	12, 86	13, 87	14, 43	15, 90	16, 62	17, 63	18, 64	19, 90	20, 81
	2	21, 50	22, 88	23, 85	24, 47	25, 89	26, 66	27, 76	28, 65	29, 81	30, 82
	3	31, 52	32, 51	33, 70	34, 56	35, 67	36, 55	37, 68	38, 83	39, 82	40, 69
	4	41, 74	7, 42	43, 71	44, 58	2, 45	46, 86	47, 87	3, 48	13, 49	50, 83
	5	51, 90	52, 73	53, 72	54, 85	32, 55	12, 56	39, 57	48, 58	9, 59	60, 84
	6	15, 61	62, 75	16, 63	1, 64	34, 65	24, 66	30, 67	4, 68	17, 69	25, 70
	7	38, 71	61, 72	37, 73	20, 74	41, 75	42, 76	19, 77	44, 78	40, 79	18, 80
	8	28, 81	11, 82	21, 83	29, 84	26, 85	8, 86	31, 87	14, 88	36, 89	5, 90
	9	27, 88	35, 2	6, 83	45, 4	33, 5	22, 86	10, 77	59, 18	23, 79	49, 9

ЗАВДАННЯ ДЛЯ ВИКОНАННЯ КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ

Модуль1. Патопсихологія

1. Охарактеризувати патопсихологію як науку: її предмет, задачі, актуальні проблеми.
2. Розкрити зв'язок патопсихології та психіатрії.
3. Розкрити зміст поняття психічної патології та її ознак.
4. Розкрити зв'язок поняття «патопсихологія» і «психопатологія», вказати їх відмінності.
5. Розкрити зв'язок патопсихології з іншими науками.
6. Охарактеризувати історію розвитку патопсихології та погляди на патологію в первісному суспільстві.
7. Проаналізувати погляди на патологію та її лікування в античні часи та епоху середньовіччя.
8. Проаналізувати розвиток патопсихології в часи ренесансу та створення перших притулків.
9. Проаналізувати вплив загальнопсихологічних теорій на розвиток патопсихології (асоціативна психологія, біхевіоризм, гештальтпсихологія, психоаналіз, гуманістична, когнітивна психологія).
10. Проаналізувати внесок Ф.Піннеля в розуміння патології та її лікування.
11. Розкрити вплив психіатричних концепцій на становлення патопсихології (В. Бехтерев, С. Корсаков, Е. Крепелін, Е. Блейлер та ін.).
12. Охарактеризувати соматогенну та психогенну теорії причин виникнення психічних порушень.
13. Проаналізувати внесок Б.В. Зейгарник до патопсихології.
14. Розкрити зміст методів дослідження в патопсихології, їхню класифікацію, особливості застосування.
15. Розкрити особливості спостереження в процесі патопсихологічного обстеження.
16. Розкрити особливості бесіди в процесі патопсихологічного обстеження.
17. Розкрити особливості збору анамнезу в процесі патопсихологічного обстеження.
18. Розкрити особливості використання тестування в патопсихологічному обстеженні.
19. Розкрити особливості використання проєктивних методів в патопсихології.
20. Розкрити особливості проведення патопсихологічного експерименту.
21. Охарактеризувати принципи побудови патопсихологічного обстеження.
22. Розкрити зміст поняття «патопсихологічний висновок» та особливості його формулювання.

23. Охарактеризувати відчуття як психічний процес. Розкрити особливості видів і властивостей відчуттів.
24. Охарактеризувати сприймання як психічний процес. Розкрити зміст властивостей сприймання.
25. Дати характеристику розладам відчуття. Анестезія. Гіпестезія. Гіперестезія. Парестезія.
26. Охарактеризувати ілюзії як порушення сприймання.
27. Охарактеризувати галюцинації як порушення сприймання.
28. Охарактеризувати акубаротравму внаслідок бойових дій. Визначити причини, симптоми та ймовірні наслідки.
29. Охарактеризувати ейдетизм та сенестопатію як порушення сприймання.
30. Охарактеризувати агнозію як порушення сприймання.
31. Дати характеристику психосенсорним розладам: макропсія, мікропсія, дисмегалопсія, поропсія, метаморфопсія, аутоморфопсія.
32. Охарактеризувати особливості дереалізації як порушення сприймання.
33. Охарактеризувати особливості деперсоналізації як порушення сприймання.
34. Охарактеризувати особливості порушення сприймання часу.
35. Охарактеризувати увагу як психічний процес. Визначити види і властивості уваги.
36. Проаналізувати види порушень уваги.
37. Дати характеристику синдрому дефіциту уваги та визначити його ознаки.
38. Охарактеризувати пам'ять як психічний процес. Визначити види та процеси пам'яті.
39. Дати характеристику кількісним порушенням пам'яті (амнезія, гіпермнезія, гіпомнезія).
40. Дати характеристику якісним порушенням пам'яті – парамнезіям (дежавю, конфабуляції, псевдоремінісценції, криптомнезії).
41. Проаналізувати психологічний аспект порушень пам'яті: безпосередньої пам'яті, динаміки мнестичної діяльності, опосередкованої пам'яті, мотиваційного компоненту пам'яті.
42. Розкрити зміст закону формування мнестичних розладів.
43. Проаналізувати причини виникнення порушень пам'яті за Р. Коннером.
44. Охарактеризувати мислення як психічний процес. Визначити основні операції мислення.
45. Проаналізувати розвиток мислення в онтогенезі і його види.
46. Проаналізувати порушення операціонального аспекту мислення.
47. Проаналізувати порушення особистісного компоненту мислення.
48. Проаналізувати порушення динаміки діяльності мислення.
49. Проаналізувати порушення процесу саморегуляції пізнавальної діяльності.

50. Проаналізувати розлади мислення за темпом (прискорення, стрибки ідей, уповільнення темпу мислення, ментизм, шпрерунг).
51. Проаналізувати розлади мислення за будовою (розірваність, зісковзування, безладність, інкогеренція, вербігерація).
52. Проаналізувати порушення цілепрямованості мислення (амбівалентність, резонерство, розважність мислення).
53. Проаналізувати розлади мислення за продуктивністю (нав'язливі ідеї, надцінні ідеї, маячні ідеї).
54. Проаналізувати маячення як порушення мислення. Визначити види маячення.
55. Розкрити зміст поняття про інтелект. Проаналізувати форми інтелектуальної поведінки.
56. Проаналізувати основні порушення інтелекту. Охарактеризувати недорозвиток інтелекту та його ступені (ідіотія, імбецильність, дебільність).
57. Дати характеристику деменції як порушенню інтелекту.
58. Проаналізувати особливості затримки психічного розвитку у дітей.
59. Розкрити зв'язок мислення і мовлення. Проаналізувати функції мовлення.
60. Проаналізувати порушення розвитку мовлення (затримка мовленнєвого розвитку, загальний недорозвиток мовлення, алалія, вторинне недорозвинення мови).
61. Проаналізувати афазію як розпад мовлення.
62. Дати характеристику дизартрії та дислалії як порушенням вимовної функції мовлення.
63. Проаналізувати порушення ритму мовлення та комунікативної функції мовлення.
64. Розкрити зміст поняття про емоції та почуття. Визначити властивості емоцій.
65. Проаналізувати розлади настрою (ейфорія, дисфорія, депресія, емоційна лабільність).
66. Проаналізувати афективні розлади (патологічний афект, страх, тривога).
67. Розкрити зміст поняття про фобії та фобійні розлади.
68. Проаналізувати розлади емоційної сфери (слабодухість, неадекватність емоцій, апатія, туга, відчуття втрати почуттів, амбівалентність, алекситимія, ангедонія).
69. Проаналізувати розлади волі (незрілість волі, гіпербулія, гіпобулія, парабулія).
70. Проаналізувати розлади потягів (послаблення і посилення харчового і статевого потягів).
71. Проаналізувати розлади інстинкту самозбереження (суїцидоманія, копрофагія).
72. Розкрити зміст поняття про перверзії як перекручення статевого потягу. Визначити види перверзій.

73. Проаналізувати імпульсивні потяги та дії (піроманія, kleптоманія, дромоманія).

74. Проаналізувати розлади психомоторики: (гіпокінезії, гіперкінезії, ехопраксії, ехолалії, ехомімії, паракінезії, гіперкінези, диспраксія та апраксія).

75. Проаналізувати розлади свідомості (приглушений стан свідомості, деліріозне затьмарення свідомості, онейроїдний стан свідомості, сутінковий стан свідомості).

76. Проаналізувати розлади самосвідомості (псевдодеменція, деперсоналізація).

77. Фантомно-больовий синдром як різновид синдрому хронічного болю. Проблема фантомних болів після травматичної ампутації внаслідок воєнних дій.

78. Охарактеризувати методи дослідження порушень відчуття (метод меж; метод середньої помилки, або метод установки; метод постійних подразників, або метод констант).

79. Охарактеризувати методи дослідження порушень сприймання в патопсихології (дослідження сенсорної збудливості; проби Ашафенбурга, Рейхардта, Ліпмана).

80. Охарактеризувати методи дослідження порушень уваги в патопсихології (таблиці Шульте; коректурна проба; методика «Лічба за Крепеліном»; методика Мюнстерберга).

81. Охарактеризувати методи дослідження порушень пам'яті в патопсихології (методика заучування 10 слів; метод піктограм; метод опосередкованого запам'ятовування; тест зорової ретенції Бентона).

82. Охарактеризувати методи дослідження порушень мислення в патопсихології (метод класифікації понять; метод пошуку виключень; методика «Аналогії»; асоціативний експеримент; метод піктограм, тест Векслера).

83. Охарактеризувати методи дослідження порушень мовлення в патопсихології (методика «Підбір слів-антонімів»; методика «Називання 50 слів»).

84. Охарактеризувати методи дослідження порушень свідомості і самосвідомості в патопсихології (дослідження самооцінки; метод репертуарних решіток Дж. Келлі; дослідження рівня домагань).

85. Охарактеризувати методи вивчення несвідомого та їхнє застосування в патопсихології (метод Люшера; тест Роршаха; тематичний апперцептивний тест; методика «Будинок-Дерево-Людина»; «Малюнок неіснуючої тварини»).

86. Охарактеризувати методи діагностики порушень особистості (шкала реактивної і особистісної тривожності Спілбергера-Ханіна; Міннесотський багатопрофільний опитувальник особистості; шкала депресії Бека).

87. Охарактеризувати завдання, роль та значення психокорекції.

88. Охарактеризувати методи психокорекції у патопсихології.

89. Охарактеризувати основні напрями психотерапевтичної корекції у патопсихології.

90. Проаналізувати особливості гіпнозу та його застосування у патопсихології.

Модуль 2. Клінічна психологія

1. Охарактеризувати клінічну психологію як наука. Визначити предмет і структуру клінічної психології.
2. Охарактеризувати теоретико-методологічні основи клінічної психології.
3. Розкрити зв'язок клінічної психології з медичною психологією, нейропсихологією та патопсихологією.
4. Охарактеризувати історію виникнення та розвитку клінічної психології.
5. Розкрити зміст акмеологічної моделі діяльності клінічного психолога.
6. Охарактеризувати особливості діагностики, психотерапії та психокорекції у діяльності клінічного психолога.
7. Охарактеризувати особливості медико-соціальної експертизи.
8. Охарактеризувати методологічні принципи клінічної психології.
9. Проаналізувати методи дослідження в клінічній психології.
10. Розкрити зміст поняття норми в клінічній психології. Охарактеризувати статистичну та ідеальну норму.
11. Розкрити зміст поняття розладу. Визначити та охарактеризувати критерії психічного розладу.
12. Розкрити зміст поняття здоров'я в клінічній психології. Визначити критерії психічного здоров'я за ВООЗ.
13. Проаналізувати критерії психічного здоров'я (адаптація, соціалізація та індивідуалізація).
14. Розкрити зміст поняття хвороби у клінічній психології. Визначити та охарактеризувати конструкт хвороби.
15. Охарактеризувати біомедичну та біопсихосоціальну моделі хвороби.
16. Проаналізувати спосіб життя як критерій вивчення хвороби.
17. Охарактеризувати критерії якості життя, рекомендовані ВООЗ.
18. Розкрити зміст поняття «інвалід» та «інвалідність» як крайніх форм патології.
19. Розкрити зміст поняття внутрішня картина хвороби. Визначити структуру внутрішньої картини хвороби.
20. Здоров'я особистості у стресових ситуаціях воєнного часу.
21. Розкрити зміст поняття про соматозогнозію.
22. Проаналізувати особистісні реакції на соматичні страждання (нормосоматозогнозії, гіперсоматозогнозії, гіпсоматозогнозії, диссоматозогнозії).
23. Проаналізувати типи особистісної реакції на захворювання за Б.Якубовим.
24. Проаналізувати типи ставлення до хвороби за А.Личко.
25. Розкрити зміст поняття схеми тіла у внутрішній картині хвороби.
26. Розкрити зміст поняття психологічного діагнозу та його складові.
27. Проаналізувати психологічні критерії обмежень різних сфер життєдіяльності.
28. Розкрити зміст поняття внутрішньої моделі хвороби та її складові.

Охарактеризувати розлади психіки та поведінки за МКХ10, DSN-V.

29. Розкрити зміст поняття стигми та особливості стигматизації.

30. Розкрити зміст поняття про спілкування. Визначити основні функції спілкування.

31. Проаналізувати психологічні основи спілкування в лікувально-діагностичному процесі. Визначити комунікативні компетентності психолога.

32. Розкрити особливості інформування хворого про діагноз.

33. Проаналізувати психологічні особливості лікувального середовища.

Розкрити зміст поняття про госпіталізм.

34. Проаналізувати особливості психології клінічного психолога. Дати характеристику професійним психічним деформаціям.

35. Розкрити зміст поняття особистості у психології.

36. Дати характеристику розладам особистості.

37. Розкрити зміст поняття про мотиви та мотивацію особистості.

38. Проаналізувати порушення опосередкованості та ієрархії мотивів як розлад особистості.

39. Проаналізувати порушення смислоутворення як розлад особистості.

40. Розкрити зміст поняття про патопсихологічний реєстр-синдром.

41. Проаналізувати патопсихологічний синдром шизофренії.

42. Проаналізувати патопсихологічний синдром маніакально-депресивного психозу.

43. Проаналізувати патопсихологічний синдром епілепсії.

44. Проаналізувати патопсихологічний синдром олігофренії.

45. Розкрити зміст поняття про психопатії. Дати характеристику класифікації психопатій.

46. Розкрити зміст поняття про невротичні розлади. Охарактеризувати невротичні реакції, невротичні стани і невротичний розвиток особистості.

47. Проаналізувати теорії розвитку невротичних розладів.

48. Проаналізувати негативні наслідки війни як чинник формування невротичного розладу.

49. Розкрити зміст поняття про неврози.

50. Охарактеризувати тріаду невротичних розладів К.Ясперса.

51. Проаналізувати істеричний невроз та його особливості.

52. Поняття про психосоматичні та соматопсихічні розлади.

53. Проаналізувати моделі формування психосоматичних розладів (психофізіологічна, психодинамічна, соціопсихосоматична).

54. Дати характеристику психосоматичних розладів (конверсійні симптоми, функціональні симптоми, психосоматози).

55. Проаналізувати порушення психічного розвитку у період новонародженості, немовляти і раннього дитинства (врожена невропатія, аутичні розлади, гіпердинамічні розлади).

56. Проаналізувати психосоматичні розлади у період раннього дитинства (аерофагія, анорексія, мерицизм, констипація, енурез).

57. Проаналізувати психічні порушення у дітей дошкільного і молодшого

шкільного віку (синдром втечі, бродяжництва, патологічного фантазування).

58. Проаналізувати специфічні розлади здібностей до навчання (дисграфія, дислексія, алексія, дискалькулія).

59. Проаналізувати порушення психічного розвитку у підлітковому віці (реакція опозиції, імітації, гіперкомпенсації, емансипації, групування).

60. Охарактеризувати синдром Аспергера та синдром Ретта.

61. Розкрити зміст поняття про стрес. Визначити фази і компоненти стресу.

62. Проаналізувати фізіологічні, психологічні, особистісні, медичні ознаки стресу.

63. Розкрити зміст поняття про посттравматичний стресовий розлад.

64. Визначити і охарактеризувати діагностичні критерії посттравматичного стресового розладу.

65. Дати характеристику посттравматичного стресового синдрому в умовах війни.

66. Охарактеризувати особливості посттравматичного стресового синдрому.

67. Розкрити роль захисних механізмів психіки в подоланні стресу під час війни.

68. Розкрити зв'язок суїцидальної поведінки і посттравматичного стресового розладу.

69. Проаналізувати психологічні особливості хворих кардіологічного профілю.

70. Проаналізувати зміни психіки у пацієнтів із захворюваннями шлунково-кишкового тракту.

71. Проаналізувати психологічні особливості хворих ендокринологічного профілю.

72. Проаналізувати психологічні особливості осіб із захворюванням органів дихання.

73. Проаналізувати психологічні особливості хворих з акушерською та гінекологічною патологією.

74. Розкрити специфіку діяльності клінічного психолога в хірургічному відділенні.

75. Проаналізувати психологічні особливості хворих з інфекційними захворюваннями.

76. Проаналізувати психологічні особливості хворих з косметичними дефектами та дефектами органів чуття.

77. Розкрити специфіку діяльності клінічного психолога в дерматологічному відділенні.

78. Проаналізувати психологічні особливості хворих з онкопатологією.

79. Розкрити специфіку діяльності клінічного психолога з важкими хворими.

80. Розкрити специфіку діяльності клінічного психолога в психіатричній лікарні.

81. Розкрити зміст поняття психопрофілактики. Визначити та дати

характеристику видам психопрофілактики.

82. Розкрити особливості психопрофілактики психічних розладів.

83. Розкрити зміст поняття про психотерапію у клінічній психології.

84. Охарактеризувати основні напрямки психотерапії в клінічній психології в умовах війни.

85. Розкрити особливості інтеграції методів психотерапії в клінічній психології.

86. Охарактеризувати фобійний розлад.

87. Охарактеризувати генералізований тривожний розлад.

88. Охарактеризувати дисоціативний (конверсійний) розлад.

89. Охарактеризувати obsесивно-компульсивний розлад.

90. Охарактеризувати панічний розлад. Розкрити особливості панічних атак під час війни.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Нормативні документи

1. Стандарт вищої освіти України із галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки, спеціальності 053 «Психологія» для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти. Затверджено та введено в дію наказом Міністерства освіти і науки України від 24.04.2019 р. № 565 (зі змінами).

2. Освітньо-професійна програма «Екстремальна та кризова психологія» для підготовки бакалавра в галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» за спеціальністю 053 «Психологія». Черкаси: НУЦЗ України.

Базова література

1. Мартинюк І. А. Патопсихологія: навч. посіб. / І. А. Мартинюк. Київ: Центр учбової літератури, 2018. 208 с.

2. Мельник А. П. Патопсихологія та спецпрактикум з клінічної психодіагностики. Луцьк: Іванюк В.П., 2013. 68 с.

3. Ніконенко Ю.П. Клінічна психологія: Навчальний посібник. Київ : КНТ, 2016. 369 с.

4. Клінічна психологія [Текст] : навч. посіб. / А. М. Османова, Г.В Хорунженко. К.: Університет «Україна», 2023. 183 с

5. Оверчук В. А. Патопсихологія з основами психіатрії : навчальний посібник для студентів. Вінниця, 2019. 382с.

6. Розлади психічної сфери внаслідок бойових дій : навч. посібник /В.Д. Мішиєв, Б.В. Михайлов, Є.Г. Гриневич, В.Ю. Омелянович. Київ : ВСВ «Медицина», 2023. 127 с.

7. Савенкова І. І. Патопсихологія: навчально-методичний посібник. Миколаїв: Іліон, 2018. 142 с.

8. Турецька Х., Гурська Т. Патопсихологія: навчальний посібник. Тернопіль: Навчальна книга–Богдан, 2015. 160 с.
9. Шкарлатюк К. І. Патопсихологія : навч. посіб. Луцьк : ВежаДрук, 2022. 155 с.

Допоміжна література

1. Аймедов К.В., Луньов В. Є., Нікогосян Л. Р. Клінічна психологія в експертній практиці: навчальний посібник: практикум. Одеса: ОНМедУ; Донецьк: Східний видавничий Дім, 2015. 300 с.
2. Блек Дональд В., Андреасен Ненсі К. Вступ до психіатрії. Всеукраїнське спеціалізоване видавництво «Медицина», 2024.
3. Вовк Н. П., Черненко О. М. Анатомія нервової системи та фізіологія вищої нервової діяльності : навчальний посібник. Ч1/ [Н. П. Вовк, О. М. Черненко] Черкаси: Черкаський інститут пожежної безпеки імені Героїв Чорнобиля НУЦЗ України, 2024. 156 с.
4. Ісаков Р.І. Психосоматична патологія. Всеукраїнське спеціалізоване видавництво «Медицина», 2023.
5. Герасименко Л.О., А.М. Скрипніков, Р.І. Ісаков. Реакція на важкий стрес та розлади адаптації. Посттравматичний стресовий розлад: навчальний посібник, 2-е видання. Всеукраїнське спеціалізоване видавництво «Медицина», 2025.
6. Дії підрозділів ДСНС в умовах воєнного стану : навч. посіб / за ред. М. Ковалю. Львів: ЛУБЖД, 2023. 308 с.
7. Друзь О.В. Психосоматичні та соматопсихічні розлади в практиці медичного психолога. Одеса: Прес-кур'єр, 2016. 372 с.
8. Зінченко С.М. Патопсихологія. Методики дослідження : методичний посібник. Київ, 2014. 101с.
9. Клінічна психодіагностика: практикум / Редактор-упорядник проф. М.В. Миколайський. Івано-Франківськ: Місто НВ, 2016. 228 с.
10. Клінічна психологія: словник-довідник / Авт.-уклад. С. В. Діденко Київ: Академвидав, 2012. 320 с.
11. Кузів О. Є. Психофізіологія: курс лекцій. Тернопіль, в-во ТНТУ ім. Т. Пулюя, 2017. 194 с.
12. Максимова Н. Ю. Патопсихологія підліткового віку. Київ : Главник, 132 2018. 192 с.
13. Медична психологія: підручник. Вінниця, 2020 .Т. 1. 2020. 281 с
14. Мішиєв В.Д., Михайлов Б.В., Гриневич Є.Г., Омелянович В.Ю.. Психічні розлади внаслідок COVID-19: навчальний посібник Всеукраїнське спеціалізоване видавництво «Медицина», 2024.
15. Никоненко Ю. П. Клінічна психологія: навчальний посібник. Київ: КНТ, 2016. 369 с.
16. Основи реабілітаційної психології: подолання наслідків кризи. Навчальний посібник. Том 1. Київ, 2018. 208 с.

17. Стець В.І., Хавула Р.М. Патопсихологія : навчально-методичний посібник / В. Стець, Р. Хавула. Дрогобич : Видавничий відділ ДДПУ ім. І. Франка, 2015. 240 с.

18. Чередниченко Т.В. Теоретичний аспект систематизації тривожно-фобічних розладів. *Вісник національного університету оборони України*. Київ, 2021. №5 (63). С. 154-163.

19. Bleuler E. Lehrbuch der Psychiatrie. Berlin: Springer, 2012. 224 p.

20. Bromley D.B. The psychology of human ageing. L., 2014. 452 p.

Інформаційні ресурси

1. Основи патопсихології (Лекції) – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://psychology.net.ru/dictionaries/psy.html?word=642>.

2. Міжнародний класифікатор хвороб [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://uk.wikipedia.org/wiki/Міжнародний_класифікатор_хвороб.

3. Міжнародний класифікатор хвороб МКХ-11[Електронний ресурс]. <https://icd.who.int/browse/2025-01/mms/en>

4. <https://onlinetestpad.com/ua/tests/psychological>

5. <https://psytests.org/test.html>

6. <https://er.dduvs.edu.ua/bitstream>

ДОДАТКИ

Додаток А

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ УКРАЇНИ

Навчально-науковий інститут оперативно-рятувальних сил

Кафедра психології діяльності в особливих умовах

Контрольна робота

з навчальної дисципліни

Патологічна та клінічна психологія

Здобувача ____-го курсу

_____ -групи ОР «бакалавр»

спеціальності 053 «Психологія»

Федоренка І.І. (власне прізвище)

Шифр 879 (власний шифр)

**ПРИКЛАДИ
ОФОРМЛЕННЯ БІБЛІОГРАФІЧНОГО ОПИСУ
У СПИСКУ ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ
з урахуванням Національного стандарту України ДСТУ 8302:2015**

Характеристика джерела	Приклад оформлення
Книги: Один автор	1. Горбунова А. В. Управління економічною захищеністю підприємства: теорія і методологія : монографія. Запоріжжя : ЗНУ, 2017. 240 с. 2. Дробот О. В. Професійна свідомість керівника : навч. посіб. Київ : Талком, 2016. 340 с.
Два автори	1. Батракова Т. І., Калюжна Ю. В. Банківські операції : навч. посіб. Запоріжжя : ЗНУ, 2017. 130 с. 2. Білобровко Т. І., Кожуховська Л. П. Філософія науки й управління освітою : навч.-метод. посіб. Переяслав-Хмельницький, 2015. 166 с.
Три автори	1. Аніловська Г. Я., Марушко Н. С., Стоколоса Т. М. Інформаційні системи і технології у фінансах : навч. посіб. Львів : Магнолія 2006, 2015. 312 с. 2. Якобчук В. П., Богоявленська Ю. В., Тищенко С. В. Історія економіки та економічної думки : навч. посіб. Київ : ЦУЛ, 2015. 476 с.
Чотири і більше авторів	1. Бікулов Д. Т., Чкан А. С., Олійник О. М., Маркова С. В. Менеджмент : навч. посіб. Запоріжжя : ЗНУ, 2017. 360 с.
Автор(и) та редактор(и)/упорядники	1. Березенко В. В. PR як сфера наукового знання : монографія / за заг. наук. ред. В. М. Манакіна. Запоріжжя : ЗНУ, 2015. 362 с. 2. Бутко М. П., Неживенко А. П., Пепа Т. В. Економічна психологія : навч. посіб. / за ред. М. П. Бутко. Київ : ЦУЛ, 2016. 232 с.
Без автора	1. 25 років економічному факультету: історія та сьогодення (1991-2016) : ювіл. вип. / під заг. ред. А. В. Череп. Запоріжжя : ЗНУ, 2016. 330 с. 2. Антологія української літературно-критичної думки першої половини XX століття / упоряд. В. Агеєва. Київ : Смолоскип, 2016. 904 с.
Багатотомні видання	1. Енциклопедія Сучасної України / редкол.: І. М. Дзюба та ін. Київ : САМ, 2016. Т. 17. 712 с. 2. Правова система України: історія, стан та перспективи : у 5 т. / Акад. прав. наук України. Харків : Право, 2009. Т. 2 : Конституційні засади правової системи України і проблеми її вдосконалення / заг. ред. Ю. П. Битяк. 576 с.
Автореферати дисертацій	1. Бондар О. Г. Земля як об'єкт права власності за земельним законодавством України : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.06. Київ, 2005. 20 с.

	2. Гнатенко Н. Г. Групи інтересів у Верховній Раді України: сутність і роль у формуванні державної політики : автореф. дис. ... канд. політ. наук : 23.00.02. Київ, 2017. 20 с.
Дисертації	1. Левчук С. А. Матриці Гріна рівнянь і систем еліптичного типу для дослідження статичного деформування складених тіл : дис. ... канд. фіз.-мат. наук : 01.02.04. Запоріжжя, 2002. 150 с. 2. Вініченко О. М. Система динамічного контролю соціально-економічного розвитку промислового підприємства : дис. ... д-р екон. наук : 08.00.04. Дніпро, 2017. 424 с.
Законодавчі та нормативні документи	1. Конституція України : офіц. текст. Київ : КМ, 2013. 96 с. 2. Про вищу освіту : Закон України від 01.07.2014 р. № 1556-VII. Дата оновлення: 28.09.2017. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1556-18 (дата звернення: 15.11.2017). 3. Про Концепцію вдосконалення інформування громадськості з питань євроатлантичної інтеграції України на 2017-2020 роки : Указ Президента України від 21.02.2017 р. № 43/2017. <i>Урядовий кур'єр</i> . 2017. 23 лют. (№ 35). С. 10.
Частина видання: книги	1. Алексєєв В. М. Правовий статус людини та його реалізація у взаємовідносинах держави та суспільства в державному управлінні в Україні. <i>Теоретичні засади взаємовідносин держави та суспільства в управлінні</i> : монографія. Чернівці, 2012. С. 151–169.
Частина видання: матеріали конференцій	1. Антонович М. Жертви геноцидів першої половини ХХ століття: порівняльно-правовий аналіз. <i>Голодомор 1932-1933 років: втрати української нації</i> : матеріали міжнар. наук.-практ. конф., м. Київ, 4 жовт. 2016 р. Київ, 2017. С. 133-136. 2. Анциперова І. І. Історико-правовий аспект акту про бюджет. <i>Дослідження проблем права в Україні очима молодих вчених</i> : тези доп. всеукр. наук.-практ. конф. (м. Запоріжжя, 24 квіт. 2014 р.). Запоріжжя, 2014. С. 134-137.
Електронні ресурси	1. Влада очима історії : фотовиставка. URL: http://www.kmu.gov.ua/control/uk/photogallery/gallery?galleryId=15725757& (дата звернення: 15.11.2017). 2. Яцків Я. С., Маліцький Б. А., Бублик С. Г. Трансформація наукової системи України протягом 90-х років ХХ століття: період переходу до ринку. <i>Наука та інновації</i> . 2016. Т. 12, № 6. С. 6–14. DOI: https://doi.org/10.15407/scin12.06.006 .

Навчальне видання

ЧЕРЕДНИЧЕНКО Тетяна Володимирівна

ПАТОЛОГІЧНА ТА ККЛІНІЧНА ПСИХОЛОГІЯ
Методичні вказівки до виконання контрольної роботи
для здобувачів заочної форми навчання першого
(бакалаврського) рівня вищої освіти
спеціальності 053 «Психологія»

Національний університет цивільного захисту України.
18034, м. Черкаси, вул. Онопрієнка, 8.